

NATHAN VECHT

KUNSTHART

1

zien

Personages

wim *directeur Rijksmuseum*

marjon *projectmanager Fietsersbond*

veenstra *bouwopzichter*

museumzaal, voorjaar 2011

*Eregalerij van het Rijksmuseum. Aan de wand De Nachtwacht.
Twee jaar voor de opening.*

*Wim zit aan tafel. Op tafel damast, kristal, wijnkoeler. En de
restanten van een zojuist afgeronde lunch. Op de achtergrond
horen we het monotone gedreun van een heipaal.*

Marjon op, met jas en tas. Ze ziet De Nachtwacht. Ze valt stil.

marjon Wow... Wooow... Tsss. Dat licht. Alsof er een spotje op
staat.

stilte

wim Goed je weer te zien, Marjon.

marjon Zal ik eens iets heel ergs vertellen? Wat gênant. Volgens
mij ben ik hier voor het laatst geweest toen ik nog op school zat.
In het buitenland is het museum in museum uit, maar in je eigen
stad - dat licht. Tsss...

werpt een blik op de tafel Is dit - gaan we...?

wim Als het goed is wordt de tafel zo afgeruimd.

marjon Ja, nee, precies.

Gaan we naar je kantoor?

wim Dat staat ook in de steigers. En we hebben hier geen tl-
verlichte zaaltjes met systeemplafond, dus ik vrees dat je het
hier mee zal moeten doen.

marjon *zonder haar blik van het schilderij te wenden* Ben je gek. Enig om hier te vergaderen. Wie heeft dat nou. Ik heb ooit ergens gelezen - of was dat nou bij een ander schilderij - dat er een stuk was... afgeknipt?

wim Toen het schilderij verhuisde van de Kloveniersburgwal naar het Paleis op de Dam bleek de wand waar het doek moest komen te hangen wat aan de kleine kant. Je kijkt naar tachtig procent van het origineel.

marjon Zou toch wat zijn. Dat je die andere twintig procent hebt. Ingelijst. In je huis.

Wat is dat? Stukje Nachtwacht.

Wim. Zou toch wat zijn.

wim Marjon.

marjon Ja.

wim Je wilde iets belangrijks bespreken.

marjon Ja. *doet jas uit* Door de afsluiting van de onderdoorgang zal de verkeersroute rond het museum zwaarder worden belast, waardoor de conflicternst toeneemt. De stadsdeelraad heeft de intentie uitgesproken het verkeersgebied te herprofilieren.

wim Ik heb een nieuwe regel ingevoerd.

marjon Oh.

wim We praten in dit gebouw alleen nog in volstrekt begrijpelijke taal. Zou je nog een poging kunnen wagen?

marjon Vanwege jullie nieuwbouwplannen wordt het tunneltje onder het Rijksmuseum afgesloten voor fietsers. En wordt het

wat drukker op het fietspad rond het museum.

De kans op ongelukken neemt toe. En daarom wil de gemeente het fietspad opknappen.

wim En wat wil je van mij?

marjon De stadsdeelraad heeft ons gevraagd advies uit te brengen over de tegel. Van het fietspad. Het leek ons goed om eerst nog even met jullie om tafel te zitten.

wim Maar dat hebben we toch al gedaan?

marjon Klopt. Maar de tegel die we hebben aangedragen voldoet niet meer aan de huidige veiligheidseisen. Glanzende coatings zijn überhaupt niet meer toegestaan op kerntrajecten. Vanwege het slipgevaar.

haalt een map uit haar tas We hebben twee nieuwe opties geselecteerd, die we even tegen jullie aan willen houden.

wim Is dit waar je vroeger van droomde?

marjon Hoe bedoel je?

wim Toen je een jaar of acht was. Op je meisjeskamer. Dacht je toen. Ooit word ik voorzitter van de Fietsersbond.

marjon Nou, ik ben projectmanager. Ik moet er niet aan denken, voorzitter. De hele dag handjes schudden. Laat mij maar lekker met mijn poten in de klei. Nee joh, ik had geen idee wat ik wilde worden. Dacht jij toen je acht was, ik ga later in dienst bij een culturele instelling? Nee, toch?

wim Nee, dat was niet wat ik dacht.

marjon Nou, dat bedoel ik.

wim Ik wilde een wijngaard.

marjon Ja, dat kan natuurlijk ook.

wim Mijn ouders hadden een delicatessenzaak. In de vakanties mocht ik mee inkopen. Tour de France. Laatste halte, de familie Villars.

Een kleine maar wereldberoemde wijngaard in de Bourgogne. Vijf generaties van vader op zoon. Mijn vader deed zaken met de oude Villars. En ik rende tussen de druiven door met zijn zoon, Jean Luc.

Vorige week was ik in Dijon, Palais des Beaux Arts. Geweldige collectie impressionisten - als je de kans hebt, ga het even zien.

Ik stond voor een vroeg werk van Seurat. Een wijngaard.

Betoverend in zijn eenvoud. En voor het eerst in veertig jaar

dacht ik. Hoe zou het zijn met Jean-Luc. Ik heb mijn agenda vrij

laten maken en een paar uur later liep ik tussen de

druivenranken. De toprestaurants van New York staan nog steeds

in de rij om een kistje te reserveren. Ik zeg Jean-Luc. Hoe flikken

jullie dat? Hij zegt Wim. Mijn vader heeft me maar één raad mee

gegeven. En dat was hetzelfde wat zijn vader hem heeft verteld.

Niet bang zijn. Ik zeg, dat is het? Hij zegt Wim. C'est ça.

marjon Heb je er ooit aan gedacht de zaak van je ouders over te nemen?

Wim haalt behoedzaam de fles uit de koeler.

marjon Of bestaat die inmiddels niet meer?

Wim laat het etiket zien. Als een kunstwerk.

wim Grand Cru Domaine Villars. Ze produceren nog geen tienduizend flessen per jaar.

Wim maakt aanstalten de glazen in te schenken.

marjon Nee hoor, dankjewel. Ik drink niet. Tenminste. Niet op het werk.

haalt de map er weer bij Kijk, dit is de Oud Utrecht. En dat is de Oud Nijmegen.

wim Ik zie geen verschil.

marjon Ze zijn beiden van het waalformaat, maar qua kleur zijn ze net even anders.

In de veiligheidstest komen ze allebei als goed tot zeer goed uit de bus.

wim Ik vind het saai.

marjon Je ziet ze nu natuurlijk los, maar ze worden straks gelegd in een visgraatstructuur.

We horen het geluid van een boor. Wim pakt zijn telefoon en belt. Ondertussen bladert hij door de map.

wim *luid* Veenstra! Met Wim. Dat boren was toch klaar?... Zolang ik hier directeur ben maakt er maar één in dit gebouw de beslissingen. En dat ben ik.

Wim hangt op. Het boren stopt.

Die heeft wat meer allure, vind je niet?

marjon Zeker. Maar een glanzende coating. Dus die valt helaas af.

Bij mijn weten is de Ramblas nog nooit gebruikt voor een fietspad. Dat zou ik even moeten opzoeken...

wim Nee nee nee, dat hoeft niet. Kom eens mee.

Wim posteert Marjon voor De Nachtwacht.

Weet je wat Rembrandt een genie maakte?

Hij deed iets wat geen van zijn collega's tot dan toe had gedurfd.

Net toen dat groepje klaar dacht te zijn met poseren, vlak voor ze uit elkaar stoven... klik.

En hoe denk jij dat die lui reageerden?

Woedend.

De helft stond niet herkenbaar in beeld.

marjon Hadden ze veel betaald?

wim Maakt dat wat uit als je onderdeel bent van één van de grootste kunstwerken op aarde?

marjon Maar dat wisten ze toen nog niet.

wim Maar we weten het nooit! Dat is het enige wat al die schilderijen hier gemeen hebben. Voor de eerste druppel verf het doek raakt, weet je nooit of het een meesterwerk wordt. We weten maar één ding zeker. Zo lang we geen poging wagen komt er geen enkel meesterwerk meer bij. We leven in een tweede Gouden Eeuw. Wat gaan wij nalaten? Een kleurloos tegeltje of een steen met allure?

Dat is de keuze waar we voor staan.

Wim geeft de map terug aan Marjon.

Mooiste tegel die je ziet.

marjon Hoe bedoel je?

wim Precies wat ik zeg.

marjon *bladert door de map* De Abbey Road vind ik een hele mooie tegel. Hè, puur als tegel op zich. Maar bij regen heb je te maken met een gigantische calamiteitenkans.

wim Marjon. Niet bang zijn.

marjon Ik ben ook niet bang. Ben je mal zeg. Maar als we zeggen, jongens, we gaan een tegel met coating voordragen. Dan moet ik eerst terug naar mijn leden.

wim Volgens mij kan je dat prima zelf beslissen.

marjon Klopt, maar ik behartig nou eenmaal de belangen -

wim Weet je wie er een half uur geleden op jouw stoel zat? Mijn Amerikaanse collega en goede vriend Glenn Lowry. Directeur van het MOMA - Ben je al geweest sinds het heropend is? Moet je wel even doen. Erg goed gedaan. - Hij zegt Wim, die tent van jou is even groot als die van mij. Onze verbouwing heeft drie jaar geduurd. Jullie zijn na acht jaar nog steeds dicht. How the hell is that possible?

Ik zeg, Glenn. Deze stad heeft tweehonderd bestuurders.

Verdeeld over veertien stadsdelen. Daarnaast heb ik te maken

heb met de Stichting Leefbaarheid Omwonenden

Museumkwartier, Kaderoverleg Interregionale Cultuurroute, en -

geen grap - het Overleg Vogelbroedplaatsen Noord-Holland. En

allemaal hebben ze het recht zich te bemoeien met de

verbouwing van mijn huis.

Wat doet Glenn - geweldige vent. Hij legt een fles op de grond. Hij

zegt Wim. Let's spin the bottle. Wedden voor een miljoen dat die

fles stopt bij een ondernemer. Ik zeg. I didn't know you're a gambler. Hij zegt. It's a safe bet. Elk doek dat hier hangt. Van krantenjongen tot miljonair. Hij zegt Wim. You guys invented The American Dream. Where the fuck did it go wrong?

Glenn. Geweldige vent.

marjon Stel wij zeggen. Tegel met coating. Levensgevaarlijk, maar stel. Als je dat opschaalt naar het hele verkeersgebied praat je over een totaal ander prijskaartje.

wim Prijskaartje. Je wil het hebben over een prijskaartje? Ook goed. Een paar economen heeft onlangs de waarde van dit schilderij berekend. Wat denk je? Een half miljard. Per jaar. Je kijkt naar het uithangbord van een complete industrie.

Hij posteert Marjon voor De Nachtwacht

Goed kijken. Echt goed kijken.

Zie je die man vooraan? In het lichtgele pak. Ondernemer. Handelaar in specerijen. Nam de zaak over van zijn vader. En breidde het uit tot een succesvol imperium. Dacht niet in gevaren, maar in kansen. Zijn naam. Willem van Ruytenborch - ook Wim.

Naast hem. Frans Banning Cocq. Burgemeester. Weet je wat Frans daar denkt. Wim is de beste ondernemer van mijn stad. Dus ik ga hem geen seconde vertragen. Resultaat? De grootste bloeiperiode uit onze geschiedenis.

Lieverd, we gaan het volgende doen. Jij geeft aan de gemeente door dat we op die tegel zijn uitgekomen, wat zei je nou net,

de Ramblas. En als de koningin volgend jaar het gebouw opent, zorg ik dat jij een mooie uitnodiging krijgt. Voel je vrij nog even rond te lopen.

marjon *doet jas aan en map in de tas*

Het wordt de Nieuw Diemen. Moet ik er aan die kant uit?

wim Wat zei je nou?

marjon Of ik er via dezelfde weg uit kan?

wim Nee, wat je daarvoor zei.

marjon Dat ik conform de daarvoor aangegeven richtlijnen de stadsdeelraad op de hoogte ga stellen van mijn aanbeveling inzake de straatprofilering van het te ontwikkelen stedelijk verkeersgebied waarbij mijn keus is gevallen op een waalformaat straatbaksteen die bekend staat om zijn uitmuntende veiligheidskenmerken en uiterst sobere uitstraling genaamd de Nieuw Diemen.

wim Marjon, ik heb echt meer te doen.

marjon En ik heb ook meer te doen! Ik heb van alles te doen. Ik moet vanmiddag alle neuzen de zelfde kant op krijgen rondom het sneltracé Halfweg. En dat is een gigantisch hoofdpijndossier. Je bent niet de enige in dit land die iets te doen heeft.

De Fietsersbond en het museum hebben tot nu toe altijd een hele fijne, constructieve werkrelatie onderhouden. Maar de toon die je vandaag aanslaat, vind ik echt even helemaal niet oké. Als je volgend jaar open wil, ga je nu gewoon even je excuses aanbieden.

wim Pardon?

marjon Vanwege jullie megalomane bouwplannen moest het tunneltje zo nodig worden afgesloten. Ondanks dat wij fietsers daarmee een hele belangrijke historische verbindingroute verliezen, hebben wij daar tot nu toe geen punt van gemaakt. Maar er is heel weinig voor nodig om mijn achterban te mobiliseren en een inspraakavond bij de stadsdeelraad aan te vragen. En dan ben ik benieuwd hoeveel draagvlak er is voor jullie annexering van een stuk openbare weg.

Ik vrees dat we dan zomaar te maken gaan krijgen met een heel lang traject. Een heel lang traject, Wim. Met agendapunten. En probleemanalyses. En beslissingsmomenten. Dus gewoon even sorry zeggen.

wim Marjon. Als je een vervelend gevoel aan ons gesprek hebt overgehouden, dan was dat niet mijn bedoeling.

Marjon overdenkt haar opties. En loopt dan richting uitgang.

wim Pas je wel op buiten. Het heeft vorige week nog geregend.

Marjon heeft het gehoord. Ze houdt in.

marjon Wim, ik ben die toon van jou dus even helemaal zat. Helemaal spuugzat.

Ja, misschien droomde ik vroeger wel van dit werk. Want dat kan ook een droom zijn. Iets bijdragen aan het gemeenschappelijk belang. We kunnen niet allemaal heel overdreven op een wijngaard gaan rondlopen.

wim Marjon. Afgelopen nu. Wieberen. Dit is de grote mensenwereld. Ik heb hier geen tijd voor.

marjon Oh nee, Wim. Heb je geen tijd voor mij. Jij gaat nog heel veel tijd krijgen. Want ik ga er persoonlijk voor zorgen dat dat tunneltje open blijft. En het nog een paar jaar langer duurt voor je met de koningin op de foto mag. Zodat jij elke keer, als wij dwars door jouw huis fietsen, er aan wordt herinnerd, bij wie je in dienst bent. Want in de gewone mensenwereld, Wim, is wie werkt voor het Rijksmuseum nog altijd in dienst van het rijk. En als je daar geen zin hebt. Geen probleem. Dan word je ondernemer. Maar dan een echte ondernemer. En begin je, ik noem maar wat, een kruidenierszaak. Voor eigen risico. Jij biedt mij die wijn niet aan. Ik bied hem jou aan.

Marjon schenkt haar glas vol. En loopt naar De Nachtwacht. Ze leest de informatie.

De schutterscompagnieën waren opgericht om de orde in de stad te handhaven.

Elke wijk in Amsterdam had zijn eigen schutterij. Twintig in totaal.

Goed kijken, Wim. Echt goed kijken.

Als je nog eens een Amerikaans vriendje op bezoek hebt, die wil weten hoe het in godsnaam mogelijk is, dat wij in dit land verantwoording moeten afleggen aan zoiets belachelijks als een stadsdeelraad.

You're looking at them.

neemt een slok Prima wijntje.

stilte

wim Elke keer als ik denk dat ik ze allemaal heb gehad. Alle stuurgroepjes, platformpjes, denktankjes - duikt er weer een nieuwe op.

Met een mobiliteitsstudie. Of een milieurapportage - conflicternst. Wat is godverdomme conflicternst? Met je natte fietspad. Flikker toch alsjeblieft op. We hebben in dit land twee zekerheden. Er zijn meer fietsen dan mensen. En het regent altijd. Tel het één bij het ander op. En we fietsen de hele dag door de regen. Ja, en dan gaat er één keer in de twintig jaar iemand op zijn muil. Ik zou zeggen. Opstaan en doorfietsen - calamiteitenkans. Wat is godverdomme een calamiteitenkans? Weet je wat een calamiteitenkans is. Als ik het zadel van je fiets haal.

Je remmen eraf haal. Je op de Alpe d'Huez zet. En je een duwtje geef. Dan hebben we volgens mij te maken met een calamiteitenkans.

Wim vliegt Marjon naar de keel.

Weet je wat jij gaat doen? Jij gaat nu een bericht sturen naar al je collega-bestuursleden in het land. Morgen, iedereen melden in de RAI. En dan bedoel ik echt ieder zelfbenoemd forumpje, initiatiefje - klankbord! Vergeet in godsnaam de klankborden niet. Maakt niet uit waar je verontrust over bent. Of waakzaam. Of betrokken. Zieke populieren, vergeten zebrapaden, de

libellenpopulatie. De hele flikkerse bende meldt zich in de RAI. Ik weet niet of het past. Maar dan stampen we de boel een beetje aan. We doen de deur op slot. En vergaderen maar! En jullie mogen pas naar buiten als de rondvraag klaar is. Ik denk niet dat ik die dag nog ga meemaken, maar ik wens jullie een heerlijke tijd. En ik hoop dat jullie het niet erg vinden als wij ondertussen iets gaan doen. Doen! Iets doen!

Marjon raakt bewusteloos.

Ik sta volgend jaar op de foto met de koningin. En het jaar daarop met de president van Amerika. Dat had je niet gedacht hè, van Wim. Dat had namelijk niemand gedacht van Wim.

Kruidenierszaak, godverdomme. Delicatessen! Moeilijk woord hè? De-li-ca-tes-sen.

Wim valt stil. Marjon ligt bewusteloos op de grond. Veenstra op, met bouwhelm. Veenstra is verbijsterd over wat hij aantreft. stilte

veenstra Ehm...

wim Veenstra. Zeg het eens.

veenstra Is niet belangrijk.

wim Bedrijfsongevalletje.

Doe mij een lol. Breng haar naar het secretariaat. Vraag of ze haar oplappen. En een museumjaarkaart meegeven.

Veenstra gehoorzaamt.

wim Veenstra. Kom eens hier.

Veenstra legt Marjon weer op de grond. En gaat naast Wim staan.

veenstra Ja?

wim Wat zie je?

veenstra Hoe bedoelt u?

wim Wat is het eerste dat er in je op komt.

veenstra Qua...?

wim Maakt niet uit. Wat zie je.

veenstra Volgens mij hangt-ie niet helemaal waterpas.

wim Nee, dat bedoel ik niet. Wat denk je als je naar deze groep mensen kijkt.

veenstra Op die manier.

wim Goed kijken.

2

horen

Personages

mariss chef-dirigent Koninklijk Concertgebouworkest

irina echtgenote van Mariss

erika echtgenote van DJ Armin

hans voorzitter Nationaal Comité Inhuldiging

hotelsuite, voorjaar 2013

Het woongedeelte van een luxe hotelsuite. Enkele weken voor de troonwisseling.

erika Better a bit too early, then a bit too late,
I always say.

irina My husband will be here in a minute.

erika Yes.

stilte

Very nice here.

irina A hotel has no soul. But it could be worse.

erika You always travel with him?

irina He is my husband. We live together.

erika Yes, of course. So, and since how long is he - how do you
call it... *imiteert een dirigent*

irina My husband is chief conductor of the Concertgebouw
Orchestra in Amsterdam. And the Bavarian Radio Symphony
Orchestra in Munich.

erika Conductor, that was the word.

irina And he has guest appearances all over the world.

erika But you live mainly here, in Amsterdam?

irina And Munich.

erika And there you also have a hotel or a home?

irina Hotel. Home is in Riga. Letvia.

erika Ah, yes.

irina We go there during the holidays.

erika That's a pity.

irina That's life.

erika Yes, yes. Life.

stilte

When I travel with my husband I go...

gebaart 'gek' He is like everywhere on the world map at the same time. It's hotel in, hotel out, to the concert and back to the plane again. So most of the time you walk more in the way, then you are together.

stilte

You always have the same suite? You never think, let's make it a bit more... gezellig?

De telefoon gaat. Irina neemt op.

irina Yes. Yes.

stilte

Hans op

hans Madam Jansons, how nice to see you again. I must send you the warmest greetings from our royal family. And needless to say, you're more than welcome to join us at this historical day. Dag, Hans.

erika Erika.

irina As you probably know my husbands medical condition is fragile. His doctors strongly advise him to slow down. His work

for the orchestra's is already more than he should handle. I ask you not to upset him and keep the meeting as short as possible.

hans We're here to discuss a cheerful matter. Spasibo za gosteprimstvo. (Dankuwel voor de gastvrijheid.)

irina Dobro pozhalovat. (U bent welkom.)

Irina af

hans Nou, leuk toch, wat we met z'n allen gaan doen.

erika Zeker.

hans Uw man was verhinderd?

erika Nou, hij is aan het werk. Hij draait vanavond in Sao Paulo.

hans De Latijns Amerikaanse tournee.

erika Niet speciaal. Morgen gaat hij door naar Manilla. En overmorgen Shanghai.

hans En overal waar hij komt zijn de discotheken uitverkocht, heb ik me laten vertellen. Hartstikke leuk, toch.

erika Nou, meer stadions, eigenlijk. Maar Sao Paulo is een festival. Iedereen staat daar. David Guetta, Tiesto, Ferry. Maar ook de jonge jongens. Hardwell, Nicky Romero. Is echt massive.

hans U doet zijn zaken.

erika Niet in mijn eentje hoor. Het is te groot geworden om het allemaal zelf te doen. Je hebt de tour, het label en de weekly stream. Sinds vorig jaar valt dat allemaal onder de paraplu van Armada.

hans Jaja.

erika De rest zit nu in Miami. US gaat door de roof. Dus de focus ligt nu honderd procent daar. Ze zijn daar nu de tour voor over drie jaar aan het boeken. Alles ligt ver van te voren vast. Het is heel uitzonderlijk dat zoiets als dit er tussendoor komt.

hans Maar een hele eer, toch?

erika Zeker. Ja. Te gek.

hans Goed zo.

Mariss op

mariss My dear guests, welcome in my humble home. I hope my lovely but persistent wife didn't give you too many restrictions.

hans Mister Jansons, it is a great pleasure to see you again. I hope your doing well?

mariss We're alive. That's a miracle itself.

erika Hello. Erika van Buuren.

mariss *pakt haar jasje vast* Wonderful. What colour is this?

erika Eh ja, white?

mariss No no. There is no white. Like there is no silence, you understand. There are hundred kinds of white. It's all about the details.

erika Oh, in that way... I guess broken white?

mariss When I was eight years old my father was appointed conductor of the Leningrad Philharmonic. At the first day of his new job he took me to the rehearsals. Afterwards, in the café, they were all there. Sjostakovitsj, Prokofjev, Richter. I sat next to my father.

He spoke with these men in a very strange language. Pianissimo.
Allegro. Crescendo.

It was like an orchestra itself. Papapa tatata, jatataaaa. Papapa,
jatata, jatatatam.

I didn't know a word they said. But at same time, I understood
everything, you see.

That evening, I followed my father to our new home. It was
winter. Not like here. But real winter. Every time my foot landed
in the fresh snow, there was music, you see. Pa pa pa, ta ta ta,
jam pa pa paaa. With each step the color of the snow changed,
just a little bit. That evening there were thousand kinds of white.
pakt jasje vast Wonderful.

erika Just a Bijenkorfje, but thank you.

hans If you agree, mister Jansons, I suggest we get to business.
Your wife friendly pointed out that our time is limited.

mariss Isn't that the whole point about time, that it limits us. No?
erika No - I mean, yes.

hans As the chairman of the National Comite of Inauguration, I want
to address how delighted the royal family is to invite you to be part
of this memorable day. Unfortunately mister Van Buuren is at the
moment in Singapore.

erika *tot Mariss* Sao Paulo.

hans But his wife is here on his behalf.

erika *haalt laptop uit tas* He can be here.

He is waiting now, so if you want, I can make a connection?

Mariss knikt.

erika When Armin was a young boy, his father took him always - of always, a lot of times - to the Concertgebouw. There the music kissed him awake, so this is really special for him. What is the password?

mariss At the entrance, you can find information.

Erika af

mariss Who's idea was this?

hans We didn't expect him to send his wife.

mariss I'm talking about the performance.

hans It was a special wish of our future king to see you perform together.

mariss Why?

hans I think his royal highness met mister Van Buuren at a trade mission in New York and they became acquaintances.

mariss No, no. Why does he want us to perform together?

hans The future king and queen want to emphasize that they represent every Dutch citizen. With this house music deejay they try to make a connection with the new generation.

mariss You don't understand me. Is there any idea behind this, on an artistic level?

hans I think you should look at it in a broader perspective. This is a unique opportunity to introduce millions of viewers to our Dutch excellence. Two outstanding performers on the same

stage. Imagine what a signal that would be. One plus one is three.

Erika op. Gaat zitten. En maakt verbinding.

erika Hallo, schatje. Kan je me horen.

armin *te horen uit de laptop* Hee, schat.

Hoe gaat het?

erika Prima. Hoe is het daar?

armin Gisteren was bizar. Montevideo is mega.

erika Hoe ging je set?

armin Ik was niet helemaal satisfied over het begin. Duurde even voor ik connected was.

erika Hé, en heb je goed kunnen slapen?

armin Ja, prima. Beetje kort.

erika Hé schat, luister, ik zit hier nu met Hans en Mariss.

armin Zit je nu in die meeting?

erika Ja?

armin Oké. Je moet geen Mariss zeggen hoor, maar maestro.

erika Oh, oké, is ook beter want ik raak steeds in de war met die vriendin van je moeder, alleen zeg je dan Marís -

hans Wij hebben beperkt de tijd, dus als u -

erika Ja, tuurlijk. Lieverd, wij hebben een beetje beperkt de tijd, dus ik gooi je nu even open naar de rest. Dit is Hans. En dit is de maestro.

armin Goodmorning gentlemen, maestro. Excuse me that I couldn't join you. It's a great honor for me to participate in this

project. When I was a young boy my father took me to the Concertgebouw, that's where the music kissed me awake -
erika Schat, dat heb ik allemaal al verteld.

armin Lieverd, laat me even. Since that day my life is all about music. Maestro, to play with one of the best orchestras in the world, it's like a dream comes true.

mariss How old were you.

armin I'm sorry?

mariss First time Concertgebouw.

armin Seven.

mariss You remember.

armin Of course.

mariss Tell me.

armin It was a Sunday morning. Theo Olof played the violin.

Mozart. Concert number five. Ta ta ta ta ta ta ta taaa,
pampapadam, ta ta ta ta ta ta ta taaa, pampapadam!

Hij voegt een beat toe.

Maestro, I'm really looking forward working together. For now, I'm afraid I have to end the conversation. Ninety thousand people are waiting. I have to concentrate. If that's all right with you, my wife decides on my behalf on the most important topics for now.

Thank you so much. And have a great day.

Erika sluit de laptop.

hans Well, on an artistic level that seems to work out fine.

That leaves us with two topics for this moment. The location.

Possibly the IJ-river.

erika Oh leuk.

hans And the length of the performance. We were thinking about seven to maximum ten minutes.

mariss *tot Erika* Can you let me hear his music?

erika Heeft u iets in gedachten?

mariss The piece where he speaks with his heart.

erika Ik kan natuurlijk een stukje State of Trance laten horen.

Erika kijkt vragend naar Hans, die veinst dat hij begrijpt waar het over gaat.

erika Iedereen gaat daar wild op, maar als ik heel eerlijk ben. Ik vind het niet z'n beste werk. *tot Mariss* Uit het hart?

Erika zet een track aan op de laptop. Mariss luistert. Hans deint mee, uit de maat. Mariss gebaart als een dirigent dat Erika de muziek uit kan zetten.

mariss He's got talent.

hans He is one of our best deejays in the world.

erika Hij is nummer één. Vijf keer op rij.

hans How about that.

mariss Let me hear the middle part again, papapa pa datata.

Mariss dirigeert Erika: een stukje verder, nog een stukje verder, ja. Mariss luistert. En dirigeert de muziek weer uit.

mariss It's nice. I won't do it.

hans Excuse me?

mariss We will not play together.

erika Sorry hoor, ik dacht dat we -

hans Could you please elaborate why?

mariss I see no artistic value for the Concertgebouw Orchestra to cooperate in this project.

hans Ik begrijp dat u niet zo dol bent op house muziek. En om eerlijk te zijn, het is ook niet helemaal mijn smaak. Maar de koninklijke familie wil bruggen bouwen tussen verschillende generaties en culturen. Een geweldig streven, als je het mij vraagt. It won't do much harm if we all get out of our comfort zone for this special occasion.

mariss First. I have nothing against house music. You're husband is a talented young man.

erika Thank you.

mariss Where I grew up classical music is for young, old, rich, poor, doesn't matter. There is no concert hall in the world where I see so few young people as in the Concertgebouw. What do you think is the reason? When you see a deejay in front and the orchestra behind, what do you think a seven year old boy or girl, wants to become?

hans Volgens mij maken we het ingewikkelder dan nodig.
Niemand had het over voor- of achteraan, toch?

Erika schudt nee.

mariss Please explain to me. It is the royal orchestra, right? The princess, soon to be queen. She is officially the patroness of the Concertgebouw Orchestra, right?

Hans knikt.

hans *tot Erika* Beschermvrouwe.

mariss And you are, aside from your job to organize this day, in the board of the Concertgebouw?

hans Raad van Commissarissen. Zeker.

mariss So, the new king, his wife, and you.

All on board of the orchestra. If you don't think that our music is able to conquer the people, who in this country will?

We have the opportunity to reach out to hundreds of millions all over the world!

Why don't you trust us?

hans Volgens mij zitten we nog steeds niet helemaal on the same page. We're proud of the orchestra, but we also have confidence in other artists. And combining those two -

mariss You are on the board of the Concertgebouw!

hans But I'm also on the board of Shell, Heineken, Ajax and Nature Monuments.

It's not one thing or the other. It's one thing and the other.

mariss Wait wait wait wait.

In this country, you not only run the music and the royal family.

But also the oil, the beer, the football and the nature?

hans Of course I couldn't do this without great colleagues, and an excellent staff. Maar ik moet toegeven, u zit niet ver van de waarheid.

mariss Julia Krosnick. Does her name ring a bell?

Erika schudt nee. Hans doet alsof er een lampje gaat branden.

mariss This year Julia joined the orchestra. She is twenty-nine years old. She was born in the United States. Took her first cello lesson when she was six. Since that day she practices eight ours a day. Every single day. Just to maintain the basic level. If she wants to become principal cello, she has to study twelve hours.

hans ...yes?

mariss Julia plays a cello built in 1784 by Anselmo Bellosio from Venice. It took mister Bellosio months of exceptional concentration and craftsmanship to built the instrument. And all the future owners spent a great deal of their time to maintain the extraordinary quality.

hans Very interesting, maar ik zie niet helemaal wat dit te maken heeft -

mariss How on earth can you do anything in one of these fields with true dedication?

hans I think we're talking about a different view on management style. When you develop a good strategy, surround yourself with excellent professionals, and set up a solid check and balance system -

mariss No, no, no. We are not talking about management. We are talking about the heart and the soul. In my orchestra there are hundred-and-twenty musicians.

When I rehearse a new piece, every second of the day, every part of my body, I have to give to my musicians.

hans When I was leading a multi national firm, I was responsible for hundred-and-twenty-thousand employees. Under my leadership the shareholder value more then doubled.

mariss I am not talking about material.

I am talking about -

hans Mister Jansons, let's agree to disagree on this one. And get back to business. Ik denk dat niemand hier een leuke dag wil bederven, niet waar? De vraag is niet of we er een succes van willen maken, maar hoe.

tot Erika Zou het voor u acceptabel zijn als de heer Jansons de locatie bepaalt?

erika Ja hoor.

hans En zou uw echtgenoot akkoord gaan als de heer Jansons de muziek mag uitzoeken?

erika Ehm, in principe wel.

hans Isn't that interesting, how close we suddenly are to an agreement.

mariss You know Prinsengrachtconcert?

hans Actually, I'm on the advisory board.

mariss *tot Erika* You know it?

Erika knikt.

hans It's unique in the world.

mariss It sure is.

hans All the little boates. Brilliant.

mariss There is no concert of classical music on the entire planet, with musicians of such an outstanding level, where the audience is sitting with it's back to the stage, drinking and talking during the performance. Unique indeed. Tell me, why is it for the people in this country so difficult to sometimes just listen. Did you hear what I try to explain to you, just a few minutes a go? Did you really listen to what I had to say?

hans Mister Jansons, I have a great appreciation for your expertise, but I suggest that we try to continue a constructive dialogue.

mariss This is no dialogue. In a dialogue people listen to each other -

hans You are allowed to choose both the music and the location. En als u er op staat kunnen we de disc-jockey naast of zelfs achter het orkest plaatsen. But in negotiations, you gain some, you loose some. That's all in the game.

mariss This is a game for you.

Mariss gaat staan en sluit zijn ogen. Hij concentreert zich. Hij opent zijn ogen en dirigeert een denkbeeldig orkest. We horen een concert van Sjostakovitsj. Gelijktijdig geeft hij een masterclass aan Erika en Hans.

First we have violins
Pianissimo
Pam pam pam ta da dam
Like a sun shining in early morning - wonderful
Then the bassoon, the trombones - softly
The clarinets, chello's
Pam pam pam, tai di da
And then a bit more forte
Feel the energy
You hear, it's not different instruments
It becomes one body
Sjostakovitsj was a genius
He breath music, in and out, like oxygen
You feel
It touches the skin, the head, and the heart
All together
But it's not only gezellig
Underneath, there is the depth, you hear
Traurigkeit und sehnsucht
Tsjai da ta, tsjai da ta
Like a strong wind, crescendo, do you feel
Listen, the instruments are talking to eachother
It's a conversation
Sublime composition
You cannot just take something out

Or ad something
I think we have to give this present
To millions in the world
Music is the language of the heart and the soul
We must trust young and old
Men and women, rich and poor
That they can speak this language
Or give them a chance to learn
And recognize the beauty
There are moments in life
Where we just have to be quiet
And listen
Life is a miracle
We are incredibly lucky that we are alive

Mariss sluit zijn ogen en dirigeert de finale.

lange stilte

Mariss opent zijn ogen, en ontspant zich.

hans How about we take this piece, and in the background, just very subtle, we hear the deejay.

Mariss grijpt naar zijn hart en zakt in elkaar. Erika en Hans ontfermen zich over Mariss. Hans' telefoon gaat. Hij neemt op en laat Mariss aan Erika over. Erika begeleidt Mariss naar een ander vertrek. Erika en Mariss af.

hans *bellend* Zeg, ik loop hier wat uit. Wat heb ik hierna staan?...

Zou je dat kunnen doen... Heel fijn... ik ben nu nog bij Jansons

van het Congresgebouw... en ik moet zo naar het
Concertgebouw... Wat zei ik dan?...

Ja, nee, ik bedoel precies andersom...

Erika op

erika Dit gaat niet meer goed komen.

hans Ik zou als ik u was geen overhaaste conclusies trekken.

erika Dit gaat nevernoot meer goed komen.

hans Ik weet niet of u wel eens eerder heeft onderhandeld met
de Rus.

erika Armin gaat helemaal loco.

hans Elke cultuur heeft zijn eigen signalen. Heb ik altijd enorm
fascinerend gevonden.

erika Volgens mij was dit signaal. Ik ga bijna dood.

hans *vervolgt zijn telefoongesprek* Ja, ben ik weer... zeg luister,
ik loop hier een klein beetje uit...

Hans gaat bellend af.

stilte

Irina op.

erika I'm so sorry, I don't know what to say.

irina The doctor is here now. It was no attack. Heart rhythm
disorders. He will recover. But the meeting is over.

erika Yes of course. If there is anything I can do.

irina Where is the other one?

erika On the phone. I feel so terrible.

irina The doctors warned him a million times. With no result.

stilte

erika Gaat het ooit weg?

irina The doctors say no.

erika Ik bedoel het werk. Wordt het ooit minder.

stilte

irina We come from Letvia, yes. Can be very cold. So we need a lot of blankets. When the spring starts, before we put them away, we shake the dust out of the blankets. Like a ritual. So I say. Mariss. Help me with the blankets. So he takes one corner. Other corner. And he goes like this.

Irina imiteert iemand die een deken uitschudt, maar langzaam met beide handen over gaat in dirigeren. Irina valt stil. Beiden barsten in lachen uit.

irina You married? *Erika knikt.* Did you have sex on your wedding night?

erika Waar komt dit opeens vandaan?

irina Mariss was in the bed waiting for me.

I went to the bathroom. Put on my special nightdress. I came back. Bed was empty. He was in the other room. Reading a score.

erika Armin zat achter zijn computer. Hij moest een track afmaken.

I showed him every corner of the room. Ja kom op zeg, there are borders.

Irina schenkt Erika en zichzelf wat sterks in.

irina Ura. (Proost.)

erika Insgelijks.

Ze drinken.

Ik zeg altijd, er is meer dan werk in het leven. Zegt hij, maar het voelt niet als werk.

Ik heb van mijn hobby mijn beroep gemaakt - a Dutch saying. You know what I mean?

irina No.

erika Dan heb ik zoiets van, prima, maar een normaal mens is niet vierentwintig uur per dag met z'n hobby bezig.

stilte

irina The first half of our lives we were never safe. First the nazi's. Then the Russians. Every second of the day. There is a possibility they knock on your door, take you away, and you have to leave everything behind. But one thing they can never take from you. What's inside.

The music is no hobby. It is a matter of life and death. You understand?

erika Als ik eerlijk ben... niet echt. Als ze bij ons op de deur kloppen krijgen we cadeautjes.

irina Blizok lokotok, da ne ukusish.

That's a Russian saying.

erika What does it mean?

irina Your elbow is close, but you can't bite it.

Irina schenkt de glazen bij.

erika No.

irina No?

erika Ik accepteer gewoon niet dat mijn man zichzelf doodwerkt.

Je houdt je hart vast dat het ooit mis gaat. Oh sorry, ik -

irina Khorosho. (Het is oké.)

stilte

erika Uw man was van slag. Ik bedoel,

echt van slag.

irina What piece did he play?

erika Ik ben niet zo goed in namen.

irina Sjostakovitsj?

erika Misschien?

irina Srat. Pizda. The doctors forbid it. Pizda.

stilte

His father died on stage conducting Sjostakovitsj. Heart attack.

Twelve years later. Mariss was conducting the same piece. I was

in the audience. As I always am. And there it happened. What I

feared all those years. Attack. Just like his father. But the

strange thing. I didn't panic. I became very calm.

I looked at my husband. Together with twelve-hundred other

people. He lay on the ground. Completely quiet. Only his right

hand kept moving. He was still conducting.

I didn't cry because I was losing him. I cried because I never

had him. There I understood what I felt since the day we met.

I'll never get between him and his first love.

stilte

erika Fantaseert u wel eens hoe het zou zijn met een andere man?

irina Is he your high school sweetheart?

Erika knikt.

Who says I never am with another man?

erika Serieus?

irina Plot zhe nemoshchna. Takzhe nasha.

U vas yest chemu pouchit sya, olenya.

(Het vlees is zwak, ook dat van ons. Je hebt nog veel te leren, hertje.)

erika Sorry?

irina No, I never am.

Beiden grinniken.

erika I would never accept a life in second place.

irina It depends how you look.

erika Is there another way to look then what you see?

We horen muziek, zacht, op de achtergrond.

irina I am surrounded by extraordinary beauty. And I have a free ticket for life. I don't live my life in second place. But on the first row.

Hans op. De muziek is gestopt.

hans Madam Jansons, I'm so sorry for this unfortunate situation, I hope your husband will be back on his feet as soon as possible.

irina We'll see.

hans Very, very unfortunate.

irina If you will excuse me, I'll return to my husband now. If you will, please let yourself out.

hans By all means. And send him our sincere and warmest sympathies.

Irina af

hans Nou, je maakt wat mee, hè.

Een reeks uiterst complexe mergers and acquisitions tot een goed einde brengen om vast te lopen op het organiseren van een fuifje.

De één speelt een deuntje. De ander zet een plaatje op. Je zou toch zeggen dat we dat voor elkaar moeten kunnen krijgen, wat u?

erika Het gaat niet door.

hans U zei?

erika Het gaat niet door.

hans Maakt u zich daar maar geen zorgen over. De Rus kan soms verrassend bijdraaien.

erika Hij gaat het niet doen.

hans Als het Koninklijk Orkest weigert op te treden voor het Koninklijk Huis, zal dat de publieke opinie weinig goed doen. En dat is het laatste wat de directie van het orkest wil ten tijde van teruglopende subsidies. Neemt u van mij aan, het orkest zal acte de presence geven.

erika Mijn man gaat niet draaien.

hans Volgens mij begrijpt u niet wat ik bedoel.

erika Ik ga er voor liggen. Zolang één van de partijen op artistiek gebied zoiets heeft van, dit voelt niet goed, gaat het niet door.

hans Weet u wat, als wij dit nou eens overlaten aan mensen die er echt verstand van hebben -

erika Ik heb er verstand van. En ik trek de stekker uit dit project.
Punt.

hans Mevrouw -

erika Nee. Ik hebt een punt gezet.

hans Ik heb de beleefdheid opgebracht u aan te horen, dus nu luistert u ook even naar mij.

erika Punt. Uit.

hans U zou ook enige dankbaarheid kunnen tonen, dat wij uw man dit podium bieden. Ieder ander zou vereerd zijn om voor de majesteit te mogen spelen.

erika Dan nodig je lekker ieder ander uit.

hans Dat is niet mogelijk!

erika Nou. Doe eens rustig.

hans De majesteit heeft mij op persoonlijke titel een verzoek gedaan. En ik heb hem mijn woord gegeven. In uw wereld hecht men daar blijkbaar niet bijzonder veel waarde aan. Maar ik pas er voor om de majesteit zo te moeten berichten dat ik mijn belofte niet ben nagekomen! Daar pas ik voor!

herpakt zich We gaan er gewoon een hartstikke leuk partijtje van maken. U zegt tegen uw man dat hij wat plaatjes komt draaien.

En dan komen we er wel uit.

erika Hoezo komen we er wel uit? Hoe komen we er in godsnaam
wel uit?

hans Mevrouw. Voor elk denkbaar probleem vinden we in dit land
een passende oplossing. Neemt u dat nou maar van mij aan.

3

spreken

Personages

mark *minister-president*

anton *speechwriter*

kantoor, zomer 2011

Het Torentje van de minister-president. Tijdens de protesten tegen de kunstbezuinigen in 2011.

Mark is verveeld. Zijn voeten op het bureau. Op de hoek van het bureau een kleine televisie. Hij zapt wat. Wanneer Lingo begint veert Mark op.

Anton op

anton Heb je even tijd?

Mark houdt zijn blik op de tv.

anton *leest voor* Ik dacht gewoon te beginnen met... vrienden, partijgenoten, het is goed om voor u te staan... nanana... we zijn de grootste partij... dat vervult me met trots... maar ook met het besef dat we nu... juist nu... niet achterover kunnen leunen...

We horen Lingo op tv. Een kandidaat zegt: 'Lopen. L.O.P.E.N.'

mark Lakei.

anton ...en dan krijg je... Nederland is een prachtig land, en dat willen we graag zo houden... pampampam... het wordt tijd dat we het huishoudboekje op orde krijgen... niet alleen in Den Haag -

Lingo. Kandidaat: 'Lapje. L.A.P.J.E.'

mark Lakei.

anton Luister je?

mark Jaja.

Lingo. Kandidaat: 'Leeuw. L.E.E.U.W.'

mark Lakei. *tot Anton* Voor wat is dit?

anton Morgenavond. Ondernemerscafé Drenthe.

Lingo. Presentatrice: 'En dat wordt natuurlijk een makkie.

Zeg het maar Tommie.' Kandidaat: 'Lakei. L.A.K.E.I.'

Presentatrice: 'Dat heb je goed gezien.' Applaus.

Mark zapt. We horen het begin van de speech van Ramsey Nasr op het Malieveld, tijdens het protest tegen de kunstbezuinigingen.

ramsey Beste meneer Rutte, ik neem aan dat u mij kunt horen.

anton En ik wilde eindigen met een soort Obama-achtige drie-traps raket.

Mark maant Anton tot stilte.

ramsey Alleen bij ons, in Nederland, wordt een man die nooit een voet in het theater heeft gezet en zich openlijk profileert als cultuurhater, aangesteld als staatssecretaris voor die sector. Of zou u ook een minister van Buitenlandse Zaken benoemen die niet eerder in het buitenland is geweest?

mark Ik heb wel een minister van Justitie benoemd die niet eens zijn eigen computer kan beveiligen. *imiteert de minister* De persoon... die mijn password... met de code 1-2-3-4-5... heeft weten te ontcijferen... gaan we kei- en keihard aanpakken.

Mark en Anton lachen.

anton *imiteert de minister* Eten we vandaag kroketten bij de lunch? Hallo?

Mark wijst op de tv.

ramsey Het gaat om de manier waarop.

Dat kan sierlijker, Mark. C'est le ton qui fait la musique. Dit is de toon van desinteresse en rancune - en ook van leedvermaak waarmee het gepaard gaat. Ik weet: u speelt piano. Dat is mooi. En in het theater, de concertzaal en de musea kom ik uw partijgenoten vaak tegen. Dat is ook mooi.

Mark zapt. Een tekenfilm. Anton kijkt geamuseerd toe.

mark Ga jij wel eens naar het theater?

anton *zonder zijn blik van de tv te wenden* Ik ben laatst naar Soldaat van Oranje geweest. Die hele tribune begon te draaien. Niet te geloven.

mark Welk boek ligt er nu op je nachtkastje?

anton Ik heb een e-reader... Even wennen aan het begin, maar daarna wil je niks anders meer.

Mark zet de tv uit.

mark Maar wat lees je nu?

anton Van alles.

mark Zoals.

anton Ik ben net begonnen aan de biografie van Churchill. Die man had uitspraken.

Het beste argument tegen democratie is een gesprek van vijf minuten met de gemiddelde kiezer.

Er was een vrouw - ik weet even niet meer precies wie - en die zei tegen Churchill. Meneer, als u mijn echtgenoot was zou ik

vergif in uw thee doen. En toen zei Churchill. Mevrouw, als u ik met u getrouwd was, zou ik het opdrinken.

Anton lacht. Mark opent het raam. We horen de speech nu door het raam naar binnen komen.

ramsey Zeg niet dat u 'dat prachtige land weer gaat teruggeven aan de Nederlanders'. Op wie doelt u dan, meneer de premier? Waar haalt u het lef of de domheid vandaan -

anton Je moet dit soort malloten ook geen podium bieden.

mark Ik ben het oneens met wat u zegt, maar ik zal tot de dood uw recht verdedigen om het te zeggen.

anton Churchill.

mark Voltaire.

ramsey Meneer Rutte, u k nt de Nederlandse cultuur. U kent Harry Mulisch, onze bekendste romancier: geen druppel Neerlands bloed stroomde door zijn aderen. U kent Ramses Shaffy, onze grootste chansonnier: geen druppel Neerlands bloed.

anton Dit gelul, man.

ramsey U kent Vondel, onze grootste dichter: geen druppel. En Baruch de Spinoza, onze grootste filosoof.

mark Het is moedig om op te staan en te spreken. Maar het is nog moediger om te gaan zitten en luisteren.

anton Voltaire?

mark Churchill.

ramsey Wij staan hier als vertegenwoordigers van een land dat wordt belogen. Dat is het wezen van politiek, zullen sommigen

zeggen. Maar ik zoek een mens, een eerlijk mens, zelfs in de politiek. Wees eerlijk en lieg niet.

Het publiek juicht. Mark sluit het raam.

stilte

anton *pakt de speech er weer bij* In ieder geval... als afsluiter dacht ik... in ons prachtige Nederland... gaat het niet om afkomst maar om toekomst... niet om uitkering maar om uitdaging... niet om miskend maar om talent... - ta-lent... hm... die laatste weet ik nog niet helemaal...

Mark begint aan een geïmproviseerde speech.

mark Kunstbroeders en -zusters, het is een prachtige dag. Het uitzicht vanaf hier is adembenemend. Een zee van vrijdenkers, zo ver het oog reikt. Eén ding weet ik zeker. Wij worden het vandaag niet met elkaar eens.

anton Nee, dat lijkt me ook niet.

mark En laten we elkaar daarmee feliciteren. Waarom zou het gezag nog haar bed uitkomen, als de kunst haar niet wakker kust? En waarom zou de kunst haar spitzen nog ombinden, als zij zou dansen op de tonen van het gezag?

Als u gezond en vitaal bent, en die indruk maakt u op mij, dan bent u het per definitie met mij oneens. Is dat niet de kern van het kunstenaarsbestaan? Het volk heeft de tijd, het lef en de woorden niet om mij een ander perspectief voor te schotelen. U bezit die gave wel. Het doet me deugd dat u uw taak serieus opvat.

Ik zal u geen strobreed in de weg leggen om te schrijven, zingen en dansen wat u op uw hart heeft. Niemand in dit land zal u vandaag de inkt afpakken, de mond snoeren of de pas afsnijden. En geen van u zal mij mijn woorden afpakken.

Kunstbroeders en -zusters, wij zijn beiden onderdeel van een voortreffelijk functionerende democratie. Het is een prachtige dag. Geen wolkje aan de lucht.

tot Anton Dat van die spitzen is misschien een beetje too much...

anton Heel even hoor, dat ik een beetje een kader heb, wat is precies -

mark *vervolgt zijn speech* Voor u staat een man zonder verhaal of kompas. Een lege huls in oliejas, waar de kritiek van afdruipt voor ze haar doel heeft bereikt. Welnu, vrienden, u vergist zich. Ook ik bezit een zeker talent voor toneelspel. Al haalt mijn beperkte talent het niet bij dat van u, laat ik dat gezegd hebben. Denkt u werkelijk dat iemand met mijn levenslust het zou uithouden tussen die vreugdeloze boekhouders zonder me buiten diensttijd vast te klampen aan de schoonheid van de klassieke muziek, zonder me onder te dompelen in de vergezichten van de literatuur, zonder me op te trekken aan de verbeeldingskracht van de schilderkunst?

anton *neemt mobiel op* Ik bel je zo even terug.

mark Denkt u werkelijk dat een mens het nietszeggend gebral van Ivo Opstelten kan verdragen, zonder de virtuoze klanken van Rachmaninov? De hemeltergende leegte van Halbe Zijlstra,

zonder de eindeloze gelaagdheid van Thomas Mann? De troosteloze grijstinten van Edith Schippers, zonder het fonkelend blauw van Yves Klein?

stilte

Het zijn slechts zevenentwintig passen. Zevenentwintig verrukkelijke passen, van de voordeur van het Torentje naar de entree van het Mauritshuis. Het is mij toegestaan om na sluitingstijd door de lege museumzalen te dwalen. En als je net als ik echt de tijd neemt om urenlang in hetzelfde doek te verdwijnen... het is louterend.

stilte

Goede dichter, u staat in mijn optiek op de maatschappelijke ladder vele treden boven de bestuurder. Voor uw beroep is talent nodig. En lef. Voor dat van mij voldoet middelmatigheid. En doorzettingsvermogen. Het voelt dan ook als plicht om aan uw verzoek te voldoen.

Een eerlijk mens in de politiek. Dat is wat u vroeg. En dat is wat u zal krijgen. Maar wees gewaarschuwd. Velen hier verzameld, zouden u na afloop wel eens kunnen vervloeken, dat u mij zover gekregen heeft. Onze maatschappij hangt aan elkaar van hele en halve leugens. Dat is geen list van een enkeling, maar een stilzwijgend verbond van ons allen. We hebben een modus operandi gevonden om met velen te overleven op een smalle strook drijfzand. De grootste bedreiging voor dat wankel evenwicht?

U wilde een eerlijk mens in de politiek. U krijgt een eerlijk mens in de politiek.

tot Anton Misschien goed als ik nu mijn jasje uit doe. Beetje symbolisch. Zo van... ik sta naakt voor u. Wat vind je?

anton Naakt?

mark Symbolisch naakt.

anton Ja, nee, precies. Symbolisch.

Mja, kan je doen.

Mark doet zijn jasje uit.

mark Kunstbroeders en -zusters, dit land houdt niet van u. U bent niet verwekt op de glooiende weiden der verbeelding, maar op de vlakke kleigrond van het realisme. Wij zijn slechts voor twee zaken opgericht. Nut en handel. Benen op de grond en hand op de knip.

Het aangename met het nuttige combineren. Kent u één ander land waar men zich tijdens het aangename nog druk maakt om het nut? Elk land ter de wereld, hoe armzalig, verdrukt of religieus ook, werpt één dag per jaar het juk van zich af. Men eet. Met drinkt. En men danst. Desnoods op de rand van de vulkaan. Maar gedanst wordt er. En wat doen wij op onze nationale feestdag? Wij slepen onze oude rotzooi van zolder, leggen het op een kleedje, en gaan met elkaar aan de handel.
stilte

‘Onze bekendste romancier, onze bekendste chansonnier, onze bekendste dichter... ze hebben allen geen druppel Neerlands

bloed.’ En wat deed u? U barstte uit in luid gejuich. Maar als u geluisterd had, echt geluisterd...- hoorde u niet wat uw dichter u wilde vertellen of wilde u het niet horen?

Alleen van kunstenaars met vreemd bloed accepteren wij het grote gebaar. Van u, lieve, doofstomme Hollandse kunstenaar, eisen wij dat u de kop onder het maaiveld houdt.

Uit nutteloze noodzaak. Zo luidt de titel van het manifest ter verdediging van de kunsten. Ik zal het u nog eenmaal zeggen. Dit land kent geen noodzaak zonder nut.

Vrienden, door een antwoord te formuleren op het waarom van uw bestaan, legitimeert u de vraag. En daarmee geeft u zich gewonnen. Zet tien filosofen om een tafel en ze zullen het niet eens worden waarom de kunsten er moeten zijn. En precies dat is wat uw vak zo benijdenswaardig maakt. Terwijl de rest van de samenleving elkaar slechts nog de maat neemt met het kasboek, beweegt u zich in het land van het onmeetbare, het onzichtbare, het onzegbare.

Ik zou er heel wat voor over hebben om met u te ruilen. Al was het maar voor één dag. Maar verlaagt u zich alstublieft niet tot onze armoedige maatstaven - ons rekenmodel zal uw ondergang zijn. Bevraag ons, verras ons, ontroer ons, irriteer ons, choqueeer ons, verleid en verwar ons. Maar wanneer de Hollandse koopman zijn meetlat in uw borst prikt en u vraagt uw bestaansrecht te verdedigen, beantwoord zijn vraag dan met een wedervraag. Kunt u mij bewijzen dat de kunsten niet van waarde zijn? Dan

hou ik er vandaag nog mee op. Geloof me, hij zal er nog wel even zoet mee zijn.

Een land dat zijn kunstenaars naar hun bestaansrecht vraagt heeft zijn besluit al genomen. In de vraag ligt het antwoord besloten. Heeft de voetballer zich ooit moeten verantwoorden waarom hij achter een bal aan rent? De bloemist waarom hij zijn boeketten schikt? De jarige waarom hij een taart bakt?

stilte

Kunstbroeders en -zusters, dit land houdt niet van u. En heeft nooit van u gehouden.

tot Anton En dan dacht ik vanaf hier een beetje drama erin te gooien. Wat

Shakespeareaanse overdrijving. Dat wordt in die kringen wel gewaardeerd.

anton Ja. Dat lijkt me op zich prima. Maar nog heel even voor mijn duidelijkheid -

mark Ach, onze literatuur! Zeg mij! Welk werk hebben wij verkozen tot hoogtepunt van onze vaderlandse literatuur? Max Havelaar! Een angstige handelaar in nuffige zedenpreken.

‘Ik maakte mijn knoop los, groette heel beleefd - want beleefd ben ik altijd - en ging de Kapelsteeg in, wat ik anders nooit doe, omdat het niet fatsoenlijk is, en fatsoen gaat mij boven alles. Ik hoop dat niemand het gezien heeft.’ Ik hoop dat niemand het gezien heeft! Daarmee kunnen we de gehele vaderlandse literatuurhistorie treffend samenvatten. Het spijt me, meneer

Reve, maar het is wèl onopgemerkt gebleven. De verbeelding heeft nooit vaste grond gevonden in het zompig moeras der Nederlandse letteren.

Onze bekendste auteur over de grens?

Anne Frank. Ze heeft geen letter verzonnen. De enige naoorlogse schrijver in de canon van de vaderlandse geschiedenis? anton Ja, dat soort dingen moet je niet aan mij vragen.

mark Annie M.G. Schmidt. Verbeelding? Nou vooruit, heel eventjes dan, voor het slapen gaan. Maar leer het af voor je volwassen bent.

stilte

Ach, het theater. Zeg mij! Wat is de enige zin uit de vaderlandse toneelliteratuur die is doorgedrongen tot ons collectief geheugen? ‘De vis wordt duur betaald.’ De vis wordt duur betaald! Kiekeboe, daar zijn ze weer. Het duo nut en handel. Dat was toen. En dat is nu. De Nederlandse theaterwereld kraakt in zijn voegen, maar er is één voorstelling die de dans ontspringt. Soldaat van Oranje. Waarom? Waargebeurd. We willen alleen de verhalen horen waarvan we de afloop reeds kennen.

stilte

Ach, onze schilderkunst. Vier eeuwen geleden waren we wereldkampioen roven en stelen. Het stelde ons in staat een aantal schilders wat Hollandse wolkenpartijen vast te laten leggen. Honderdduizend tinten grijs. Slechts eenmaal haalde iemand het in zijn hoofd zijn palet vol te kwakken met de

meest waanzinnige kleuren. De waanzinnige werd voor gek verklaard, verkaste naar het zuiden, sneed zijn oor af en stierf berooid. Later hebben we hem in genade aangenomen. Er zat handel in.

tot Anton Ik moet ook een beetje voorbereid zijn op reacties uit het publiek. Wat denk je?

anton Ik denk... dat we even een pauze moeten inlassen - ik vind het mooi hoor wat je doet, maar we lopen qua planning inmiddels -

mark Als jij nou roept. Hé pannenkoek, als je zo van kunst houdt, waarom horen we je dan nooit?

anton Hé, elitaire eikel, als je zo dol bent op al dat cultuurgelul, waarom horen we je dan nooit!

mark Heeft iedereen dat verstaan? Deze meneer vooraan wil weten waarom ik mijn liefhebberijen verborgen houd. Welnu. Op de foto met het Concertgebouworkest. Twee zetels eraf. Een bezoek aan een toneelvoorstelling, drie zetels eraf. Alles met beeldende kunst, vijf zetels.

anton Maak daar maar acht van.

mark Moderne dans. Negen.

anton Opera. Twaalf. Minimaal.

mark Denkt u dat mijn collega's in Engeland, in Duitsland, in Frankrijk het zich kunnen permitteren de kunst aan te vallen? Politieke zelfmoord. Mijn Franse ambtgenoten bieden hun volk een groots geschenk aan als ze afzwaaien.

Centre Pompidou. Bibliotheque de Francois Mitterand. En wat deed mijn voorganger? Die verdient drie keer zijn eigen norm bij een accountantsbureau! En zijn voorganger?

Die vult slapend zijn zakken als commissaris bij een bank!

stilte

De schreeuw. Zo heet de campagne waarmee u het tij wil keren. Heel dit land schreeuwt.

De politicus. De burger. De zakenman.

De presentator. Een wal vol stuurlied die de godganse dag staan te schreeuwen.

Ik had mijn hoop op u gevestigd.

Wat onheilspellend gefluister. Een ontregelende stilte. Maar u bent precies hetzelfde als al die andere schreeuwlelijken!

stilte

anton Is het echt waar?

mark Wat?

anton Dwaal jij na sluitingstijd door de lege zalen van het Mauritshuis?

stilte

mark Ben je wel eens binnen geweest?

anton Ik zou wel vaker willen, maar wanneer zou ik dat eigenlijk moeten doen? Ik zit hier zeven dagen per week zouteloze obligate speeches voor jou te schrijven. Dus nee!

Ik ben daar nog nooit binnen geweest.

mark Anton, het is goed.

anton Ik ben nog nooit in het Mauritshuis geweest. En ik heb geen idee wie er vooraan zit in de kano van de Nederlandse literatuur. En ja! Ik ben wel naar Soldaat van Oranje geweest. Maar als dat een strafbaar feit is -

mark Anton! Het is goed. De hoge en de lage kunst. Het is gereutel aan de dorpspomp.

De tragiek van een kunstenaarskolonie die geen prikkeldraad heeft om tegenaan te pissen. Hier.

Mark overhandigt Anton een pasje.

Gebaart hem mee naar het raam te lopen.

mark Trapje. Deur. Paaltje, daar rechts. Scannen. Gaat-ie open. Half zes, zes uur.

Dat is de beste tijd. Is het net dicht, maar zijn de schoonmakers nog bezig. Het kan er ook te stil zijn.

Wat daar allemaal hangt. Zicht op Delft,

Het meisje met de parel, Rembrandts zelfportret... Maar gek genoeg word ik altijd aangetrokken door een klein schilderijtje.

Ook als ik besluit, nu eens een ander doek, kom ik daar weer uit. Soort magneet...

stilte

Een vogeltje.

anton Een vogeltje.

mark Het is ook een meesterwerk hoor, het is magistraal, ik bedoel, hoe langer je er naar blijft kijken, hoe meer je ontdekt, maar de gemiddelde bezoeker loopt er straal aan voorbij.

anton En wat voor vogeltje gaat het om?

mark Het is een vink, geloof ik, een distelvink. Die beestjes werden in de gouden eeuw als huisdier gehouden. Hij zit met zijn pootje aan zijn drinkbeker vast, met een ketting.

stilte

Dat vogeltje, Anton. Aan dat kettinkje...

Ik denk dat dat is wie wij zijn.

stilte

anton En van wie eh -

mark Carel Fabritius. Wel eens van gehoord?

Bijna niemand kent hem. Die man was briljant. Zijn vroegste werken werden aan Rembrandt toegeschreven. Hij kon goochelen met verf. Een alleskunner.

Fabritius woonde in Delft.

Het kruithuis ontplofte. En daarmee de halve binnenstad.

Inclusief zijn meest talentvolle kunstenaar. Voor hetzelfde geld hadden ze bij het Rijksmuseum voor Carel Fabritius in de rij gestaan. Het is allemaal willekeur, Anton. Soms verliezen we dat even uit het oog.

Zeker op deze vierkante kilometer.

stilte

vervolgt zijn speech Kunstbroeders en -zusters, u bent verwekt op de verkeerde bodem.

Maar het staat u vrij te vertrekken.

Schrijver, daal af naar het flamboyante Vlaanderen van Lanoye.
Dichter, vaar uit naar het zinnenprikkelende Latijns-Amerika van Neruda. Filmmaker, steek over naar het onoverwinnelijk Hollywood van Tarantino.

U wilde een eerlijk mens in de politiek?

U krijgt een eerlijk mens in de politiek. Ontdoe u van uw ketenen en vertrek! Vertrek!

stilte

Wij zijn niet groots en meeslepend.

Wij zijn klein en winstgevend.

Mark trekt zijn jasje aan.

tot Anton Tot morgen.

Mark af

Anton opent het raam.

We horen een compilatie van waargebeurde fragmenten uit nieuwsprogramma's: verontruste fietsers tekenen protest aan tegen de afsluiting van de onderdoorgang van het Rijksmuseum tijdens een inspraakavond bij de stadsdeelraad van Amsterdam-Zuid. Museumdirecteur Wim Pijbes blikt terug op zijn ontmoeting met president Obama. DJ Armin van Buuren licht toe waarom hij niet te horen was tijdens zijn optreden met het Concertgebouw Orkest: iemand had per ongeluk zijn geluid

uitgezet.

De directeur van het Concertgebouw Orkest kondigt het afscheid van Mariss Jansons aan.

Anton sluit het raam.

Kunsthart ging in première op 11 maart 2015 in de Toneelschuur in Haarlem.

hans Sieger Sloot
marjon Hannah van Lunteren
veenstra Guy Clemens

irina / mariss Guy Clemens
erika Hannah van Lunteren
hans Sieger Sloot

mark Guy Clemens
anton Sieger Sloot

Regie, scriptadvies en dramaturgie:
Lineke Rijxman

www.mugmetdegoudentand.nl

Deel 3 - Spreken - is eerder uitgegeven bij De Nieuwe
Toneelbibliotheek onder de titel *Een eerlijk mens* - boekje #178

Nathan Vecht (Haarlem, 1977) is toneel- en scenarioschrijver. Hij schreef toneelstukken voor onder meer het Noord Nederlands Toneel, mugmetdegoudentand, Theater Bellevue en De Parade. Zijn werk werd geselecteerd voor het Nederlands Theaterfestival, werd opgevoerd in onder meer Duitsland en België, en is uitgegeven door de Nieuwe Toneelbibliotheek en International Theatre & Film Books.

Naast zijn theaterwerk schrijft hij scenario's voor film en televisie.

www.nathanvecht.nl

Toneelwerk

Kunsthart - 2015

Een eerlijk mens - 2013

Don Juan - 2012

Post - 2011

God in Frankrijk - 2010

Go Vote! - 2009

Fietsen voor Malawi - 2008

Woningnood - 2007

